

Tema: Reglens historie

Den mistede balls historie

Av Nils Jørgensen

Vi kjenner alle dagens regel når ballen vår er mistet: Vi må gå tilbake til der vi spilte fra sist og spille en ny ball. I tillegg må vi akseptere et straffeslag. Bittert, selvfølgelig. Og slik har det vel alltid vært, tror vi.

I alle fall var det slik i 1744, for da het det "Hvis du mister ballen din, ved at den plukkes opp eller på en hvilken som helst annen måte, må du gå tilbake til der du sist spilte, droppe en ny ball og tillate din motspiller et ekstra slag." Kjente toner, ikke sant? Men det er ikke mer enn litt over 50 år siden man forsøkte man seg på en helt annen måte å ordne en mistet ball på. I 1950 kom R&A med noen eksperimentelle regler. Om mistet ball het det at spilleren måtte gå tilbake til der han spilte sitt forrige slag og fortsette derfra. Men straffeslaget, da? Det var borte. Man måtte bare telle de gjennomførte slagene.

Men det var mer som var rart i 1950. Hvis ballen var utenfor banen, slapp du også med å spille om – uten straffeslag! Lykkelige tider!

Men datidens regler hadde også en annen artighet. Om ballen var uspillbar, kunne spilleren gå tilbake og spille om uten straffeslag, eller droppe innenfor to køllelengder fra der ballen lå, men da måtte han akseptere et ekstra slag. Var sjefen i regelkomiteen kanskje den som mistet flest baller? Jeg vet ikke, og borte i Skottland skjønnte de nok fort at dette ikke var noen heldig utvikling, for allerede to år senere hadde R&A igjen logikken fra 1744: Spill om fra der du sist spilte og akseptert et straffeslag.

"Utenfor banen".

De fleste av oss oppfatter at en mistet ball og en ball utenfor banen skal behandles på samme måte. Men slik har det heller ikke alltid vært. Begrepet "utenfor banen" eksisterte ikke i golf før 1899. Og i en periode var reglene slik utformet at om man mistet ballen "utenfor banen" slapp man med å spille en ny ball fra der man sist spilte og uten straffeslag. Under play-off i US Open i 1913 fikk akkurat denne regelen stor oppmerksomhet. Turneringen ble arrangert på Brookline-banen utenfor Boston, samme sted hvor Ryder Cup ble spilt i 1999. I 1913 var det omspill mellom de to britiske profesjonelle spillerne Henry Vardon og Ted Ray og en lokal amatør ved navn Francis Ouimet. På et langt par-4-hull spilte Ouimet andreslaget mot greenen, men ballen endte utenfor banen. Han reddet seg inn med en bogey på hullet, siden han slapp med bare å spille slaget om og uten straffeslag, noe som til slutt ledet til at han vant mesterskapet.

I 1921 var det slutt på denne fordelingen, og mistet ball og en ball utenfor banen blir heretter bedømt likt, i det minste frem til 1950.

Årlige endringer.

En annen kuriositet er at man på 1960-tallet i USA nærmest hadde en årlig endring på om man måtte ta straffeslag eller ei med mistet ball og ball utenfor banen: I 1960 slapp man med distansen hvis man mistet ballen. I 1961 måtte man ta straffeslaget i tillegg. Samtidig kunne man droppe en ball som hadde vært utenfor banen innenfor to køllelengder fra der den skar ut, og ta på et straffeslag.

I 1962 gikk de igjen vekk fra denne praksisen, bare for å innføre den igjen i 1964. Først i 1968 ble "ro og orden" igjen opprettet, og USGA kom tilbake til det systemet vi kjenner i dag.

Jeg har sitert reglene fra 1744 lenger oppe, og som vi kan se, har vi i dag praktisk talt den samme regelen som for cirka 260 år siden. Men det gikk ikke lenge før det ble en forandring. Allerede i 1775 kom denne regelen for spill hos The Gentlemen Golfers of Edinburgh: "Hvis du mister ballen skal du droppe en ball så nære som mulig det stedet hvor ballen ble mistet, og tillate motstanderen et slag" (altså legge til et slag i sin egen score, det vi i dag kaller straffeslag.) Det hadde vært noe å ha i dag. Da ville det ikke blitt spilt mange provisoriske baller! En annen klubb innførte den aller korteste tekst som er tenkelig: "Hvis du mister ballen, taper du hullet"! Ferdig med det. De mente dette var logisk siden det et annet sted het at man ikke fikk skifte ball i løpet av spill på et hull.

St. Andrews fikk en ny dimensjon inn i den mistede ball i 1812. Frem til denne datoen hadde det vært allment akseptert praksis at når man måtte sette en ny ball i spill, måtte den droppes. Nå het det plutselig at man måtte gå tilbake til der man hadde spilt fra (kjent stoff), ta med et straffeslag, og pegge ballen! Kanskje var dette en form for mellomting mellom ingen straffeslag og fullt straffeslag? Og denne spesialiteten fortsatte de faktisk med et godt stykke inn på 1900-tallet.

Det rare her er at når det ble spilt matchspill skulle en ny ball droppes, mens man i slagspill fikk anledning til å pegge opp en ny ball. Dette har jeg ikke funnet noen forklaring på, og som med dagens regler – vi får bare akseptere dem som de er. Og det viser seg også at prinsippet med å spille ballen som den ligger, har vært oppfattet og tolket i reglene på litt forskjellig vis, men det er en annen historie.

Ti minutters leting.

Den vanligste spilleformen på 1800-tallet var matchspill. Dette ser man tydelig av reglene på den tiden. Men slagspill fantes også, og da mest under betegnelsen Medal Play. R&A (som det het fra 1834) innførte i 1842 en litt spesiell regel når ballen var mistet. Da het det "Gruppen som mister en ball på en "medal day" skal etter fem minutters leting gå tilbake, miste tre slag og distansen som straff". Her gjaldt det ikke å få noen sleivslag, og når ulykken først var ute, var nok letingen rimelig intens. Etter fire år med mye dårlig resultat, får vi anta, gikk de i 1846 over til den generelle straffen med ett straffeslag og distansen.

Aberdeen er en golfklubb som har vært meget aktiv opp gjennom historien når det gjelder utforming av reglene. Og Aberdeen er den første klubben som innførte en tidsbegrensning når det gjaldt leting etter ballen. Allerede i 1783 innførte de bestemmelsen om fem minutters leting. Og dette oppfattet mange andre klubber som rimelig fornuftig, og innførte den samme regelen. Men ikke St Andrews! De unnlot å ta med noe om dette helt frem til 1882, og i 1888 hadde de den helt spesielle regelen at man i "medal play" kunne lete i ti minutter før ballen var å betrakte som mistet. Heldigvis forsto de nok selv at dette ikke var særlig bra for spillet, og regelen ble ganske fort fjernet.

I dag føler vel de fleste at det er en viss rettferdighet og forståelig logikk i de reglene som praktiseres i dag når det gjelder mistet ball eller ball utenfor banen, men som du har sett gjennom denne artikkelen, det har vært en ganske lang vei frem. Vi kan oppsummere med at vi har opplevd:

- spille om uten straffeslag
- spille om med ett straffeslag
- spille fra der du mener den mistede ball bør være med ett straffeslag
- spille om med tre straffeslag
- tapt hull.

La meg avslutte med å minne om at vi i dag (i prinsipp) spiller etter den samme regelen som i 1744. Den tidens regler var forbausende klare og fremsynte!

